

Transculturele vibraties

De multiculturaliteit voorbij

RUDI VISKER – Tekeningen: DAN PERJOVSCHI, *A book with an attitudes – Dan Perjovschi in Geneva, Attitudes, 2007*

Inter- en multiculturaliteit hebben afgedaan. Het nieuwe ordewoord is ‘transculturaliteit’, een begrip dat enerzijds verwijst naar het feit dat hier met de klassieke opvatting over cultuur gebroken wordt en anderzijds ook al aangeeft in welke richting een oplossing moet gezocht worden: in de wederzijdse doordringing, vervlechting en overlapping van en tussen cultuurvormen en levensstijlen die dwars doorheen de voorheen als monolithisch voorgestelde en hermetisch ervaren verschillende nationale en/of etnische culturen zouden lopen¹. Kortom, de *métissage* is in en wij bevinden ons allemaal in één grote smeltkroes waarbij het politieke probleem er niet meer in bestaat de verschillende ingrediënten met elkaar te verbinden (inter-culturaliteit in een situatie van multi-culturaliteit), maar aan de verbinding die de facto reeds tot stand gekomen is een vorm te geven die er niet louter op neerkomt dat men oude, reeds bestaande elementen syncretistisch bij elkaar brengt zonder dat er iets nieuws tot stand komt. Het multiculturalisme is daar volgens de pleitbezorgers van het transculturalisme nooit in geslaagd. In plaats van tot intercultureel contact te leiden, leverde het een hoogbloei van cultureel separatisme op, een soort totalitair particularisme dat de retribalisering (de ‘need for roots’) tot en met in het onderwijs doorvoerde:

in plaats van planten volgens Linnaeus’ classificatieschema in te delen, volgen Mexicaans-Amerikaanse kinderen nu hun ‘eigen’ herontdekte etnobotanische principes.

Het multiculturalisme lijkt dus enerzijds achterhaald door feiten (de veralgemeende *métissage*) die het niet goed kan plaatsen binnen zijn cultuurconcept (culturen als intern relatief homogene en naar buiten toe relatief gesloten eilanden die hun eigenheid hebben en die niet mogen verliezen). En anderzijds lijkt het multiculturalisme, daar waar het zich politiek heeft kunnen doordrukken, tot een fiasco te hebben geleid: ‘Statt Pluralität bildet sich Partikularismus, statt Bürgerlichkeit entsteht eine Diktatur der Minderheiten’. Auteurs als Welsh, Finkielkraut² of, dichterbij ons, Procee³, zijn dan ook op zoek naar een nieuw cultuurbegrip dat het multiculturele geweld aan banden zou kunnen leggen. Aangezien de plausibiliteit van hun ‘transculturele’ alternatief sterk lijkt af te hangen van de mate waarin men door hun kritiek van het multiculturalisme overtuigd wordt, zal ik in een eerste beweging die kritiek onder de loep nemen, om vervolgens een andere kritiek te formuleren die zowel multi- als transculturaliteit betreft en die in hoofdzaak draait rond het mijns inziens foute concept van alteriteit en verschil dat men in beide opvattingen terugvindt en dat hen bij elkaar houdt.